

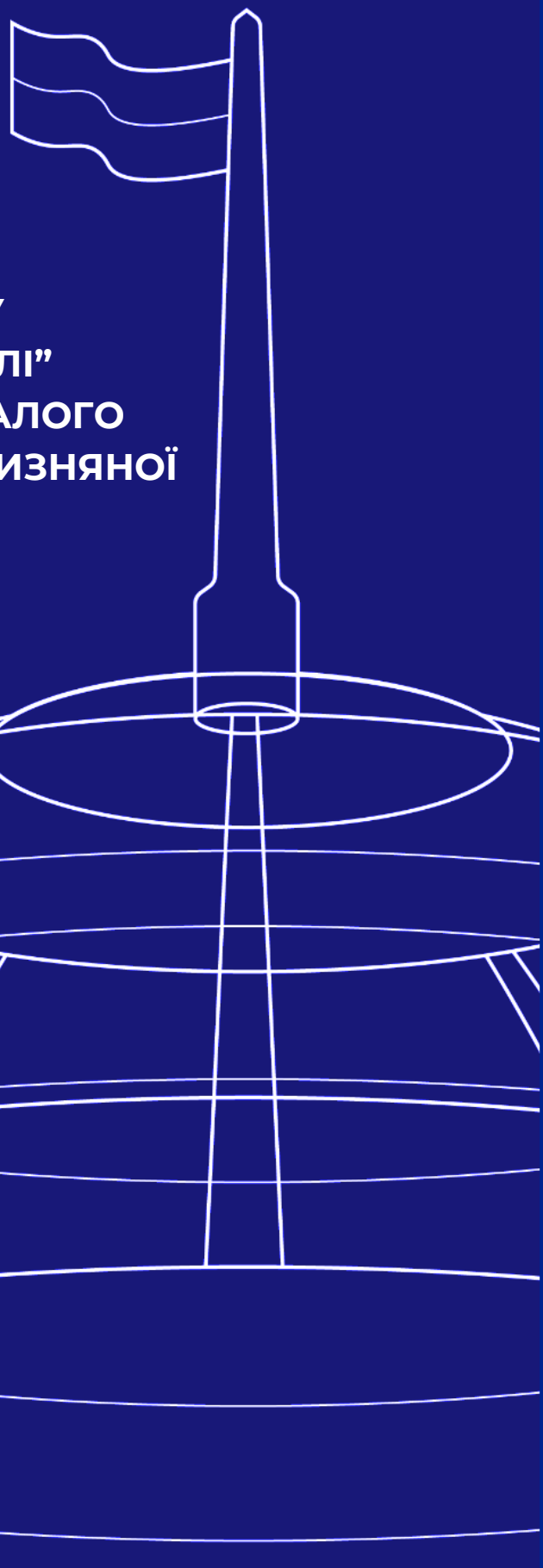


Комітет Верховної Ради України з питань економічного розвитку

Аналіз ефективності реалізації
положень Закону України

«ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ЗАКОНУ УКРАЇНИ “ПРО ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ” ЩОДО СТВОРЕННЯ УМОВ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА МОДЕРНІЗАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ»

м.Київ, 2024



ПРАВА ТА ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

Усі права на цю працю, зокрема авторські права, належать Вестмінстерській фундації за демократію та захищені міжнародними законами й законами Великої Британії.

Переднявні права інтелектуальної власності авторів визнано й дотримано. Ця публікація представляє результати дослідження, проведеного Комітетом Верховної Ради України з питань економічного розвитку за підтримки експерта Вестмінстерської фундації за демократію Євгена Іванова.

Мета дослідження полягала в аналізі ефективності реалізації положень Закону України «Про внесення змін до Закону України “Про публічні закупівлі” щодо створення умов для сталого розвитку та модернізації вітчизняної промисловості» № 1977-IX від 16 грудня 2021 року», застосовуючи методику постзаконодавчого контролю парламенту Великої Британії, адаптовану до контрольних практик комітетів ВРУ.

Ця публікація стала можливою завдяки щедрій підтримці американського народу через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) і здійснена в рамках Програми USAID «РАДА: наступне покоління», що є п'ятирічною ініціативою (2021–2026), яку впроваджує ГО «Інтерньюз-Україна». Зміст публікації необов'язково відображає погляди USAID чи уряду Сполучених Штатів.

Детальніше про Програму:



ЗМІСТ	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ЗАКОНУ УКРАЇНИ “ПРО ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ” ЩОДО СТВОРЕННЯ УМОВ ДЛЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ТА МОДЕРНІЗАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ» № 1977-ІХ ВІД 16 ГРУДНЯ 2021 РОКУ	5
1.1. Передумови та підстави для ухвалення Закону № 1977-ІХ від 16 грудня 2021 року	5
1.2. Загальна інформація про Закон № 1977-ІХ від 16 грудня 2021 року.....	6
РОЗДІЛ 2. УЗАГАЛЬНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВІДПОВІДЕЙ НА ЗАПИТ КОМІТЕТУ	10
2.1. Загальна інформація.....	10
2.2. Огляд відповідей підприємств – постачальників товарів у рамках публічних закупівель	11
2.3. Огляд відповідей підприємств та організацій – замовників товарів у рамках публічних закупівель.....	16
2.4. Огляд відповідей від держорганів контролю і нагляду в публічних закупівлях	22
2.4.1. Державна аудиторська служба України	22
2.4.2. Антимонопольний комітет України	23
2.4.3. Рахункова палата України	24
РОЗДІЛ 3. ВИСНОВКИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ УЗАГАЛЬНЕННЯ ВІДПОВІДЕЙ УЧАСНИКІВ ОПИТУВАННЯ.....	26
РОЗДІЛ 4. РЕКОМЕНДАЦІЇ КОМІТЕТУ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ.....	27

Комітет Верховної Ради України з питань економічного розвитку в рамках виконання контрольної функції за сприяння і підтримки Програми USAID РАДА: наступне покоління та Вестмінстерської фундації за демократію провів аналіз ефективності застосування Закону України «Про внесення змін до Закону України “Про публічні закупівлі” щодо створення умов для сталого розвитку та модернізації вітчизняної промисловості» (далі – Закон) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1977-IX#Text>

У процесі оцінки було використано існуючі методики здійснення аналізу практики застосування законодавства, що були підготовлені Вестмінстерською фундацією за демократію з урахуванням відповідної практики застосування цих методів парламентом Великобританії.

Метою аналізу є визначення ефективності реалізації публічних закупівель товарів, щодо яких застосовується локалізація, та оцінювання впливу Закону на показники розвитку і модернізації вітчизняної промисловості. Ще однією метою такого аналізу є удосконалення механізму, процедур та практики здійснення публічних закупівель товарів, щодо яких застосовується локалізація, шляхом виявлення недоліків імплементації Закону і пошуку шляхів щодо їх усунення.

Аналіз здійснено за методикою PLS (post-legislative scrutiny), що застосовується парламентом Великобританії, адаптованою до українських реалій. PLS – це інструмент, який у рамках систематичної програми перегляду законодавства дозволяє збирати, аналізувати та поширювати дані щодо фактичного стану його реалізації. PLS має на меті визначити, чи виконується законодавчий акт (а якщо ні, то чому); чи він досяг очікуваних цілей; чи спричинив якісь випадкові наслідки; чи він є економічно вигідним, сучасним та все ще актуальним. Повний і всебічний процес оцінювання ефективності застосування законодавства дозволяє виявити причинно-наслідкові зв'язки між законодавчою базою та всіма можливими наслідками.

Комітет використав зібрану у такий спосіб інформацію лише для цілей аналізу ефективності законодавства.

Крім того, Комітет провів 07.06.2024 р. слухання по цій тематиці за участі народних депутатів України, представників центральних органів виконавчої влади, у тому числі профільного міністерства (Міністерство економіки України), Антимонопольного комітету України, Державної аудиторської служби України, асоціацій, науковців й експертів. На цьому заході були презентовані і ретельно обговорені результати представленої дослідження.

**РОЗДІЛ 1. ЗАКОН УКРАЇНИ «ПРО ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО ЗАКОНУ УКРАЇНИ
“ПРО ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ” ЩОДО СТВОРЕННЯ УМОВ ДЛЯ СТАЛОГО
РОЗВИТКУ ТА МОДЕРНІЗАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ»
№ 1977-ІХ ВІД 16 ГРУДНЯ 2021 РОКУ**

**1.1. Передумови та підстави для ухвалення Закону № 1977-ІХ
від 16 грудня 2021 року**

В Україні має місце довгострокова тенденція деіндустріалізації економіки, частка галузей переробної промисловості у ВВП протягом 2007–2019 рр. впала з 17,2% до 11,7%. Найбільших втрат зазнав сектор машинобудування, зокрема виробництво автотранспортних засобів у 2019 році становило всього 31,0% від рівня 2012 р., продукції вагонобудування – 29,7%, верстатобудування – 68,2%, металургії продукції – 70,8%, сільськогосподарського машинобудування – 68,4%. Відповідні тенденції спостерігаються й у сфері зовнішньої торгівлі.

Стагнація виробничо-експортного потенціалу України посилила проблеми з торговим балансом, підриваючи таким чином засади для валютно-курсової та макроекономічної стабільності в країні. Темпи зростання імпорту переважають відповідні темпи зростання експорту. За даними Національного банку України, негативне сальдо в торгівлі товарами в Україні у 2015–2019 років збільшилось з 3,2 до 13,9 млрд дол. США.

Виробнича та експортна спеціалізація сектору зазнала очевидної деградації. Автомобілебудівна галузь переорієнтувалась з випуску транспортних засобів на комплекти проводів (джгути) для свічок запалювання, сектор літакобудування – з повітряних суден на турбодвигуни до них, вагонобудування – з рухомого складу на колісні пари для локомотивів та залізничних вагонів, сільськогосподарське машинобудування – з тракторів на навісні механізми для них тощо.

Вищевказані деструктивні явища у вітчизняному промисловому комплексі не можуть бути пояснені сезонними чи ситуативними факторами впливу, вони спричинені дією системних чинників, пов'язаних як з внутрішніми проблемами, так і несприятливими тенденціями на світових ринках. Серед них:

- часткова руйнація промислових потужностей на тимчасово окупованих територіях промислового регіону Донбасу;
- втрата традиційних ринків збуту для продукції вітчизняної промисловості у результаті розгортання торгової війни в РФ;
- недостатній рівень розвитку внутрішнього ринку для збуту промислової продукції та пасивна участь держави у вирішенні цієї проблеми;
- складність переорієнтації виробництва й експортних поставок на ринки високорозвинених країн через високий рівень конкуренції та торгового захисту;
- загальне наростання протекціоністських настроїв і тенденцій у світовій торгівлі при збереженні Україною ліберального доступу на внутрішній ринок для іноземної продукції.

За наявності означених викликів та проблем промислового розвитку, а також в умовах довгострокових карантинних заходів через covid-19 та розгортання світової фінансово-економічної кризи, гостро постала необхідність у мобілізації всіх наявних ресурсів для відновлення та прискореного розвитку промислового сектора України.

Світова практика визнає ефективність застосування в критичних ситуаціях механізму публічних закупівель для невідкладного вирішення питань зайнятості, покращення стану платіжного балансу, відновлення окремих секторів економіки і регіонів тощо. Україна фактично не використовувала потенціал публічних закупівель як інструменту залучення інвестицій та розвитку інновацій з метою стимулювання зайнятості, забезпечення технологічної спроможності вітчизняної промисловості. Натомість спостерігався високий рівень проникнення імпорту в публічні закупівлі, у тому числі закупівлі високотехнологічної машинобудівної продукції, державний попит на яку може бути задоволений національними виробниками.

Рівень проникнення імпорту в публічні закупівлі за розглянутими галузями машинобудування в Україні сягав 50%. За даними експертів, в середньому для всіх публічних закупівель по Україні цей показник становив близько 38%, тоді як у публічних закупівлях розвинутих країн (США, ЄС) імпорт складає не більше 4–5% від усіх закупівель. Надмірне проникнення імпорту у публічні закупівлі завдавало удару по потенціалу розвитку промисловості та всієї економіки. При цьому кошти з державного та/або місцевого бюджету назавжди покидали національну економіку, забезпечуючи податкові надходження та робочі місця в інших країнах.

Практика здійснення публічних закупівель розвинутими країнами свідчить, що низький рівень проникнення імпорту в них обумовлений не лише високим рівнем конкурентоспроможності національної промисловості, а й послідовним використанням інструментів державної політики щодо надання певних переваг національним компаніям, які подаються на тендер, у поєднанні з обмеженням участі іноземних конкурентів.

З метою реформування і удосконалення публічних закупівель в Україні для використання цього механізму в цілях модернізації виробничо-експортного потенціалу промисловості, поліпшення економічного становища, збереження існуючих і створення нових робочих місць та підвищення добробуту громадян було розроблено законодавчу ініціативу щодо встановлення обов'язкових вимог локалізації у публічних закупівлях продукції машинобудування, без порушення умов конкуренції на внутрішньому ринку.

1.2. Загальна інформація про Закон № 1977-IX від 16 грудня 2021 року

Згідно з пунктом 29-1 частини першої статті 1 Закону України «Про публічні закупівлі» ступінь локалізації виробництва – це показник місцевої складової у питомій вазі вартості сировини, матеріалів, вузлів, агрегатів, деталей, складових частин і комплектуючих виробів, робіт, послуг та інших складових вітчизняного виробництва у собівартості товару, що є предметом закупівлі.

Пунктом 1 частини 61 розділу X Закону України «Про публічні закупівлі», зокрема, передбачено, що тимчасово, з 2022 року строком на 10 років, встановлюються такі особливості здійснення закупівель, якщо вартість предмета закупівлі дорівнює або перевищує 200 тисяч гривень: замовник здійснює закупівлю товарів, визначених підпунктом 2 цього пункту, виключно якщо їх ступінь локалізації виробництва дорівнює чи перевищує:

- у 2022 році — 10 відсотків;
- у 2023 році — 15 відсотків;
- у 2024 році — 20 відсотків;

- у 2025 році — 25 відсотків;
- у 2026 році — 30 відсотків;
- у 2027 році — 35 відсотків;
- з 2028 року до дня завершення 10-річного строку дії цього пункту — 40 відсотків.

Цей пункт не застосовується до закупівель, які підпадають під дію положень Закону України "Про приєднання України до Угоди про державні закупівлі СОТ", а також положень про державні закупівлі інших міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Законом встановлено, що ступінь локалізації виробництва визначається самостійно виробником товару, що є предметом закупівлі, та підтверджується Уповноваженим органом у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, за формулою:

$$\text{СЛ} = (1 - (\text{МВ} + \text{ІВ}) / \text{С}) \times 100\%,$$

де СЛ – ступінь локалізації виробництва;

МВ – митна вартість сировини, матеріалів, вузлів, агрегатів, деталей, складових частин і комплектуючих виробів, робіт, послуг та інших складових, імпортованих на митну територію України виробником для виробництва товару, що є предметом закупівлі, гривень;

ІВ – вартість імпортних сировини, матеріалів, вузлів, агрегатів, деталей, складових частин і комплектуючих виробів, робіт, послуг та інших складових, придбаних окремо та/або у складі продукції для виробництва товару, що є предметом закупівлі, у постачальника - резидента України, без урахування податку на додану вартість, гривень;

С – собівартість товару, що є предметом закупівлі, гривень.

Уповноважений орган (Міністерство економіки) формує та веде перелік товарів, що є предметом закупівлі, з підтвердженням ступенем локалізації виробництва, який оприлюднюється на його офіційному веб-сайті. Необхідно зазначити, що порядок підтвердження ступеня локалізації наразі регулюється Постановою КМУ №861 (зі змінами) "Про затвердження порядків підтвердження ступеня локалізації виробництва товарів та проведення моніторингу дотримання вимог щодо ступеня локалізації виробництва предметів закупівлі, внесених до переліку товарів, що є предметом закупівлі, з підтвердженням ступенем локалізації виробництва" (далі – Постанова №861).

Ступінь локалізації виробництва товарів, що є предметом закупівлі підтверджується Мінекономіки в автоматичному режимі під час формування переліку товарів, що є предметом закупівлі, з підтвердженням ступенем локалізації, на підставі:

- поданої виробником товару заявки про включення товару до переліку за формою згідно з додатком 1 Постанови №861;
- калькуляції собівартості товару із зазначенням митної вартості імпортних компонентів (імпортованих виробником та/або придбаних у

постачальників, які є резидентами України) за формою згідно з додатком 2 Постанови №861;

- підтвердження здійснення на території України виробництва не менше одного з елементів товару (зокрема вузлів, агрегатів, деталей і комплектувальних виробів) та/або використання вузлів, агрегатів, деталей і комплектувальних виробів, виготовлених на території України.

Законом встановлено, що Уповноважений орган здійснює моніторинг дотримання вимог щодо ступеня локалізації виробництва предметів закупівлі, внесених до переліку товарів, що є предметом закупівлі, з підтвердженням ступенем локалізації виробництва, в порядку, встановленому КМУ. Моніторинг дотримання вимог щодо ступеня локалізації виробництва предметів закупівлі, внесених до переліку, є комплексом заходів, що забезпечує систематичний аналіз даних, що містяться в електронній системі закупівель, про результати проведених замовниками відповідно до Закону публічних закупівель за предметами закупівель, внесеними до переліку.

Моніторинг проводиться Мінекономіки один раз на півроку на підставі даних електронної системи закупівель, отриманих від адміністратора електронної системи закупівель (далі – адміністратор), та даних з інших джерел. Адміністратор один раз на півроку до 5 січня та 5 липня подає Мінекономіки дані, що містяться в електронній системі закупівель, щодо:

- оголошених закупівель предметів закупівель, внесених до переліку;
- замовників, що оголосили закупівлі за предметами закупівель, внесеними до переліку, та учасників таких закупівель;
- укладених договорів про закупівлю за предметами закупівель, внесеними до переліку;
- відмінених закупівель за предметами закупівель, внесеними до переліку.

Мінекономіки може звернутися до адміністратора щодо надання іншої додаткової інформації, необхідної для проведення моніторингу. За таких обставин адміністратор зобов'язаний протягом двох робочих днів з дня отримання зазначеного запиту надати Мінекономіки запитувану інформацію.

Мінекономіки оприлюднює результати моніторингу за перше півріччя на своєму офіційному веб-сайті до 20 липня. Результати річного моніторингу Мінекономіки оприлюднює на своєму офіційному веб-сайті до 30 січня року, що настає за звітним. Узагальнену за рік інформацію про результати моніторингу Мінекономіки подає Кабінету Міністрів України не пізніше 1 квітня року, що настає за звітним бюджетним роком.

Кабінет Міністрів України за погодженням із комітетом Верховної Ради України, до предмета відання якого належать питання промислової політики та розвитку окремих галузей виробництва, може щороку, не пізніше 31 жовтня, змінювати ступінь локалізації виробництва на наступний календарний рік до 5 відсотків у бік зменшення або до 10 відсотків у бік збільшення щодо кожного окремого товару, що є предметом закупівлі, визначеного підпунктом 2 цього пункту.

Законом також встановлено, що Кабінет Міністрів України за погодженням із комітетом Верховної Ради України, до предмета відання якого належать питання промислової політики та розвитку окремих галузей виробництва, може

зменшити ступінь локалізації виробництва для проведення окремої закупівлі товару.

Варто зазначити, що вимоги локалізації застосовуються до обраних товарів, що визначені підпунктом 2, умовно їх можна поділити на категорії: міський та залізничний транспорт; енергетичне обладнання; комунальна та спеціальна техніка; продукція аерокосмічної галузі.

Кабінет Міністрів України за погодженням із комітетом Верховної Ради України, до предмета відання якого належать питання промислової політики та розвитку окремих галузей виробництва, може затверджувати додатковий перелік товарів, що належать виключно до продукції переробної промисловості, в якому встановлює вимоги щодо їх ступеня локалізації виробництва в розмірі, що не перевищує ступінь локалізації виробництва, встановлений підпунктом 1 на відповідний рік.

Замовник здійснює закупівлю товарів, включених до додаткового переліку товарів, затвердженого Кабінетом Міністрів України, виключно у випадку, якщо їх ступінь локалізації виробництва перевищує або дорівнює ступеню локалізації виробництва, встановленому у зазначеному додатковому переліку товарів. У 2024 році цей рівень локалізації становить 20%.

Таким чином, Локалізація застосовується якщо:

- очікувана вартість вище 200 тис. гривень,
- придбання товару з переліку (цілісного виробу, а не частини),
- не залежить від того новий товар чи б/в,
- не залежить від процедури закупівлі.

Також варто зазначити, що локалізація може бути застосована і при закупівлі послуг та робіт, якщо виконання таких робіт чи надання послуг передбачає набуття замовником у власність товарів, включених до переліку.

Як зазначено, локалізація застосовується при вартості більше 200 тисяч гривень, однак Україна має підписані міжнародні угоди, які передбачають вільну торгівлю між Україною та відповідними країнами. В кожній угоді зазначені певні пороги після яких застосовуються правила цих угод. Якщо очікувана вартість вище порогових сум, що визначені у Законі України "Про приєднання України до Угоди про державні закупівлі", а також положеннями про державні закупівлі інших міжнародних договорів України, то закупівля товарів може відбуватися без дотримання вимог локалізації, якщо країною-походження товару є одна з країн, з якими є угоди. В такому разі замість внесення до переліку та надання довідки про підтвердження ступеню локалізації, учасник має надати в пропозиції сертифікат походження, що підтверджує країну походження товару і в такому разі учасник може брати участь в закупівлі на рівних правах з тим, хто пропонує локалізований товар.

РОЗДІЛ 2. УЗАГАЛЬНЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ВІДПОВІДЕЙ НА ЗАПИТ КОМІТЕТУ

2.1. Загальна інформація

З метою проведення аналізу ефективності імплементації ЗУ «Про внесення змін до Закону України "Про публічні закупівлі" щодо створення передумов для сталого розвитку та модернізації вітчизняної промисловості» від 16 грудня 2021 року №1977-IX Комітет спільно з експертом Вестмінстерської фундації за демократію здійснив збір інформації шляхом запиту на інформацію від суб'єктів господарювання, що беруть участь у закупівлях товарів з локалізацією, а також органів державної влади, на яких вітчизняним законодавством покладено функції контролю і нагляду за публічними закупівлями. Представники підприємств, що виступають замовниками та/або постачальниками продукції в рамках публічних закупівель, й органів влади, що здійснюють контроль і нагляд у цій сфері, мали можливість: поділитися міркуваннями з приводу того, чи запрацював Закон на практиці, якою є ефективність досягнення зазначених в ньому цілей; повідомити про процедурні й інші аспекти публічних закупівель товарів з локалізацією, які створюють складнощі для досягнення цілей Закону; висловити власні пропозиції щодо напрямів усунення виявлених недоліків імплементації Закону.

Запити на інформацію містили спільний перелік загальних запитань для всіх зацікавлених сторін, так і запитання, таргетовані для конкретних цільових груп, якими визначено:

- підприємства, що беруть участь в тендерах на постачання товарів, на які розповсюджуються вимоги локалізації в публічних закупівлях;
- органи державної влади і підприємства публічного сектору, що проводять закупівлі товарів, на які розповсюджуються вимоги локалізації;
- органи державної влади, на які покладено функції контролю та нагляду за публічними закупівлями товарів з локалізацією в Україні.

Текст запитів на інформацію наведено в Додатку 1 до звіту.

Більшість запитань, крім тих, де респондентам було запропоновано оцінити за шкалою від 1 до 10 ефективність реалізації положень Закону та ефективність процедури публічних закупівель товарів з локалізацією, були орієнтовними, тому респондентам надавалася можливість відповідати не на всі запитання, а лише на ті, що стосувалися їх досвіду та/або сфери офіційних повноважень (для органів державної влади, на які покладено функції контролю та нагляду за публічними закупівлями товарів з локалізацією). Крім того, респонденти мали змогу надати інформацію про інші, не згадані в переліку аспекти за цією тематикою. Відповіді, не пов'язані з аналізом ефективності чи шляхами удосконалення Закону, до уваги не бралися.

Платформою для збору інформації Комітет з питань економічного розвитку обрав веб-застосунок для адміністрування опитування – Google Forms. Запит був відкритий для відповідей з 15 грудня 2023 року до 20 січня 2024 року.

З вказаний період надійшло 65 відповідей на запит, зокрема: 41 відповідь від підприємств і організацій, що виступають замовниками у публічних закупівлях; 21 відповідь від підприємств, що виступають постачальниками в закупівлях; та 3 відповіді від органів влади, що здійснюють контроль і нагляд у сфері публічних

закупівель, а саме – Антимонопольний комітет України, Державна аудиторська служба України, Рахункова палата. Незважаючи на порівняно невелику вибірку¹, опитування дозволило зібрати якісну і розгорнуту інформацію про реальний стан імплементації Закону з точки зору всіх ключових цільових груп.

З числа підприємств й установ – замовників товарів з локалізацією в рамках публічних закупівель участь в опитуванні взяли центральні і регіональні органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, комунальні підприємства та заклади освіти з 16 регіонів України. З числа товарів, що підпадають під дію Закону, ці респонденти закупляли переважно генераторні установки, спеціальну автомобільну техніку, причеми та насоси.

З числа підприємств – постачальників товарів з локалізацією в опитуванні взяли участь вітчизняні виробники продукції машинобудування (енергетичного обладнання, спецтехніки, засобів наземного транспорту, вузлів та запчастин до них), виробів з металів, навантажувального обладнання та ін. Поряд з цим взяли участь в опитуванні представники суб'єктів господарювання, які обґрунтовують доцільність розширення переліку товарів з локалізацією, зокрема на продукцію легкої промисловості, електричне устаткування тощо. Географія респондентів з цієї категорії охоплює 12 регіонів України.

2.2. Огляд відповідей підприємств – постачальників товарів у рамках публічних закупівель

Серед зазначеної групи респондентів, які взяли участь в опитуванні, 52,4% підтвердили, що на їх продукцію розповсюджується дія закону про локалізацію і їхні товари внесені до офіційного Реєстру. Вони також зазначили, що беруть активну участь в публічних закупівлях і перемагають у тендерах.

Решта 47,6% вказали, що їх продукція не внесена до встановленого законом переліку товарів, на які розповсюджуються вимоги щодо локалізації в публічних закупівлях. Відповідно, їх товари не внесені до Реєстру товарів з підтвердженням ступенем локалізації. Двоє з цих респондентів здійснювали спробу скористатися положеннями Закону, якими передбачено можливість розширення Урядом, за погодженням з Комітетом ВРУ, переліку товарів, щодо яких має застосовуватися локалізація. Але жодних результатів це не дало. Тому основним меседжем цих респондентів в опитуванні є обґрунтування доцільності законодавчо розширити перелік товарів, на які розповсюджуються вимоги локалізації. Зокрема, включити до цього переліку ліфти, товари легкої промисловості, дизельні насосні станції, екскаватори-навантажувачі, вироби з металів (драбини, стрем'янки, риштування та ін.), електричні кабелі, проводи та шнури, оптоволоконні і радіочастотні кабелі тощо².

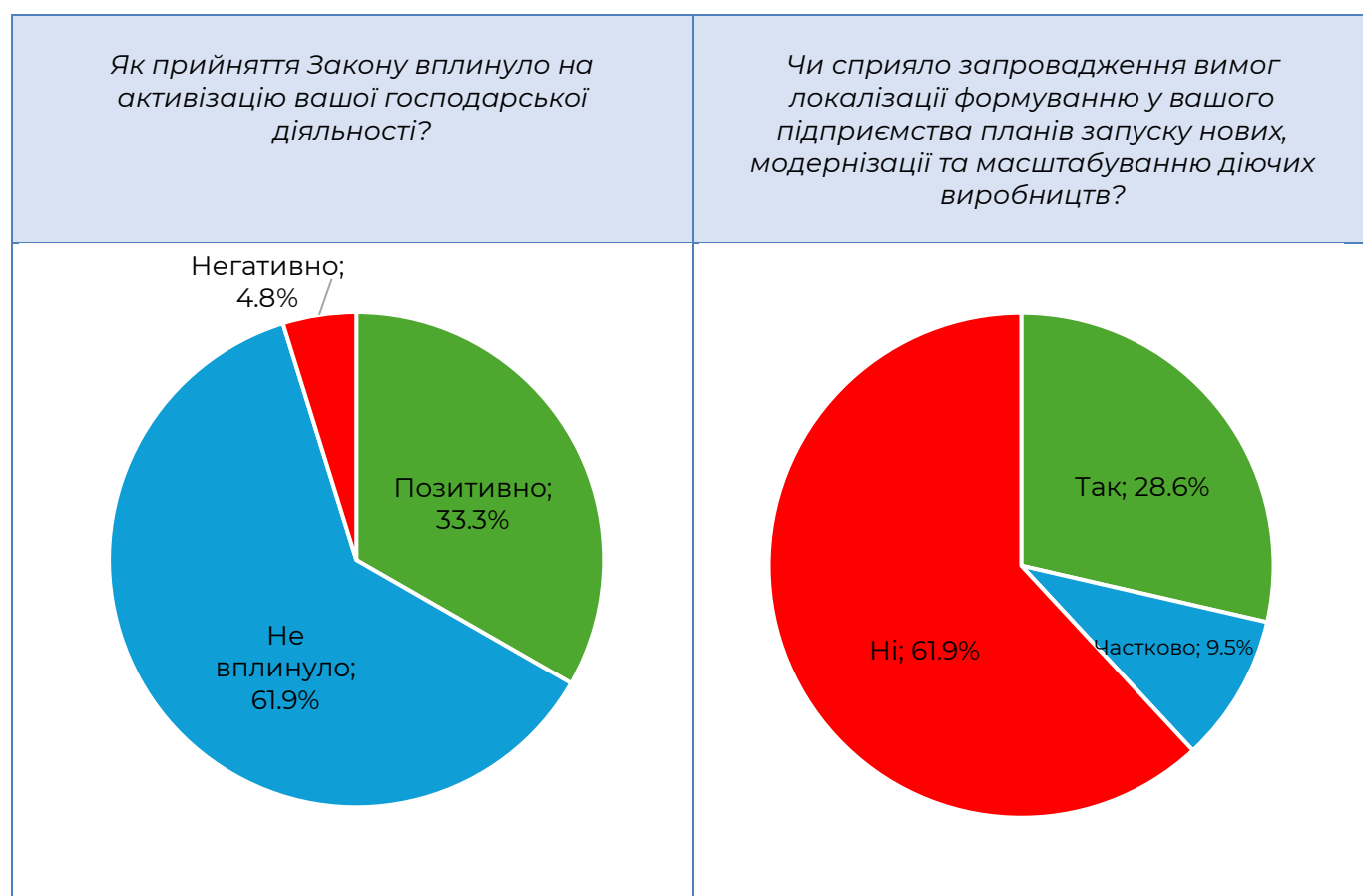
Відповідаючи на питання, як прийняття аналізованого закону вплинуло на активізацію їхньої господарської діяльності, 61,9% респондентів зазначили, що

¹ З числа об'єктивних факторів, що зумовили порівняно невелику вибірку в опитуванні, можна вказати: специфіку самого Закону, що охоплює не широкі верстви населення, а сегмент виробників певної машинобудівної продукції, які беруть участь в публічних закупівлях; складнощі економіки воєнного стану, що залишають компаніям мало вільного часу на участь в опитуваннях і зумовлюють особливі застереження щодо ризиків імовірного поширення конфіденційної інформації; а також те, що період опитування значною мірою припав на різдвяно-новорічні свята.

² Загалом 47,6% респондентів зазначили, що перелік товарів, на які розповсюджується локалізація в публічних закупівлях, необхідно суттєво розширювати і доопрацьовувати (зокрема, лунали пропозиції розширити його на всі групи товарів і послуг, що виробляються в Україні). 19,0% респондентів заявили, що наявного переліку цілком достатньо. Решта 33,4% респондентів не відповіли на відповідне питання.

запровадження локалізації не позначилось на їх діяльності; ще 33,3% заявили про позитивний вплив локалізації на рівень їх конкурентоспроможності, а також про збільшення замовлень і поставок товарів у рамках публічних закупівель. Поряд з цим 4,8% респондентів зазначили, що вимоги локалізації обмежили їм доступ до публічних закупівель.

Значна частка тих, хто заявив про відсутність впливу вимог локалізації на їх діяльність, пояснюється, з однієї сторони, наявністю респондентів, продукція яких не підпала під дію Закону, а з іншої, тим, що триває перехідний період дії Закону, під час якого поріг локалізації для участі в публічних закупівлях зростає поступово і на період проведення опитування залишався порівняно невисоким. Окремі респонденти пояснили відсутність впливу Закону тривалою відсутністю підзаконних нормативно-правових актів та офіційних роз'яснень уповноважених державних органів щодо процедури публічних закупівель з урахуванням вимог локалізації.



На питання, чи сприяло запровадження вимог локалізації формуванню у вашого підприємства планів запуску нових, модернізації та масштабуванню діючих виробництв 28,6% респондентів відповіли ствердно. Ще 9,5% зазначили, що Закон частково вплинув на їх плани нарощувати виробництво поряд з низкою інших факторів, які до цього спонукали. 61,9% респондентів зазначили, що Закон наразі ще жодним чином не заохотив їх до планів розширяти виробництво; серед них окремі респонденти заявили, що мають достатньо виробничих потужностей, щоб задовольнити державний попит на продукцію з локалізацією, тоді як деякі зазначили, що модернізація їх виробництва здійснюється у плановому режимі, безвідносно до того, чи запроваджено вимоги локалізації.

У зв'язку з тим, що поріг локалізації для участі в публічних закупівлях буде поступово зростати доки сягне 40% у 2028 р., респондентам було запропоновано

відповісти на питання, які заходи заплановані ними для того, щоб збільшити свій рівень локалізації. Відповідаючи на це запитання, 33,3% респондентів заявили, що мають намір освоїти власне виробництво комплектуючих та обладнання для заміни імпортової компоненти; ще 23,8% респондентів заявили, що мають намір кооперуватися з українськими виробниками необхідних комплектуючих; 14,3% зазначили, що не мають наміру вживати жодних заходів, зокрема тому, що мають достатній рівень локалізації. Водночас 9,5% поскаржились, що в умовах війни кількість місцевих постачальників сировини та матеріалів для їх виробництва невпинно скорочується, тому в майбутньому рівень локалізації їхньої продукції може знизитися. Решта 19,1% не відповіли на це питання.

Відповідно, 57,1% опитаних висловили упевненість, що до 2028 року рівень локалізації їх продукції становитиме не менше 40 відсотків. 23,8% респондентів вказали, що не мають упевненості в тому, чи зможуть досягти цього показника до завершення перехідного періоду дії Закону³. Решта 19,1% не дали відповіді на відповідне питання.

Відповідаючи на запитання, наскільки ефективним, на думку респондентів, є встановлений механізм визначення ступеня локалізації у конкретному товарі, лише 23,8% опитаних зазначили, що зазначений механізм їх повністю влаштовує, а працювати з ним не складно та не обтяжливо. Натомість 47,6% респондентів висловили своє явне незадоволення тим, як влаштовано цей механізм. Зокрема, на думку респондентів, ключові недоліки механізму полягають у можливості штучно збільшувати частку місцевої компоненти у кінцевій ціні товару шляхом маніпуляції з транспортно-логістичними, маркетинговими й адміністративними витратами у собівартості продукції, за рахунок чого навіть товар, що повністю вироблений за кордоном, іноді може формально відповідати вимогам локалізації. Решта 28,6% респондентів не відповіли на дане питання.

Оцінюючи ефективність ведення Реєстру товарів з підтвердженням ступенем локалізації, 38,1% респондентів висловились вкрай негативно. Ними вказувалося на те, що в Реєстрі:

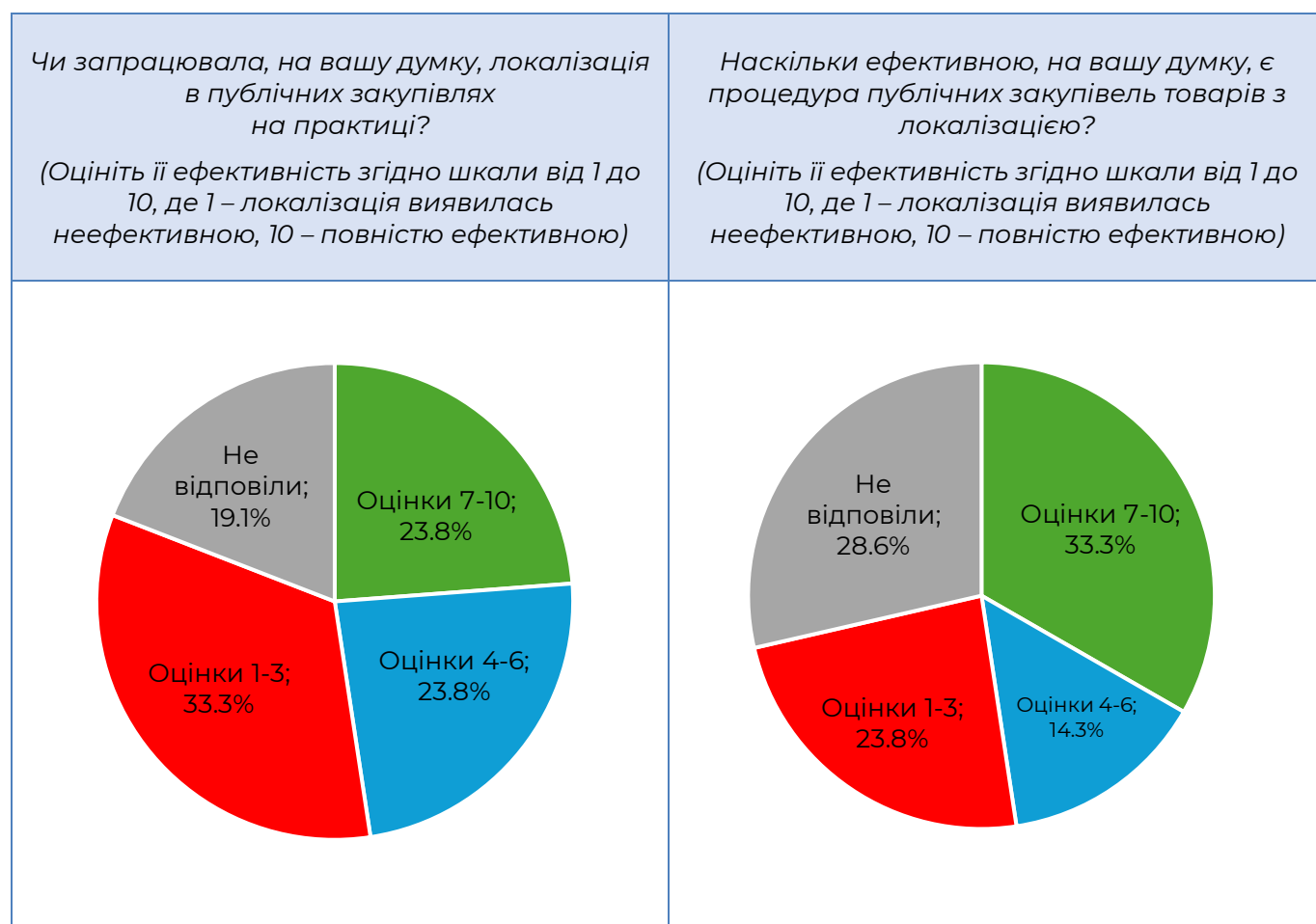
- дані про ступінь локалізації конкретних товарів не завжди відповідають дійсності;
- містяться суб'єкти господарювання, які не є виробниками тих товарів, які вони вносять до цього реєстру;
- класифікація товарних груп є розмитою та нечіткою, що дає можливість замовникам маніпулювати при здійсненні тендерних процедур;
- система автоматичного пошуку товарів неефективна;
- неможливо внести зміни про ступінь локалізації товару до завершення календарного року.

Тільки 14,3% респондентів висловилися, що їх усе задовольняє у веденні Реєстру та роботі з ним. 9,5% зазначили, що їм важко відповісти щось конкретне на це питання. 42,9% респондентів не відповіли на питання щодо ефективності ведення Реєстру товарів з підтвердженням ступенем локалізації.

³ Відповідаючи на уточнююче запитання, яким мав би бути оптимальний ступінь локалізації в публічних закупівлях, 14,3% респондентів зазначили показники в діапазоні 20–35%, що є нижчим ніж очікуваний рівень локалізації по закінченні перехідного періоду (40%). Ці респонденти є виробниками сільсько-господарської техніки і різноманітного навісного обладнання до спецтехніки. Ще 19,1% респондентів дали ухильні відповіді щодо оптимального рівня локалізації, наприклад «не менше 20%», «не менше 30%», «понад 30%» тощо.

Для узагальнення думки компаній-постачальників їм було запропоновано оцінити за шкалою 1–10, чи запрацювала в цілому, на їхню думку, локалізація в публічних закупівлях в Україні, а також наскільки ефективною є сама процедура публічних закупівель товарів з локалізацією.

Отже, близько чверті (23,8%) респондентів оцінили імплементацію Закону про локалізацію як таку, що відбулася ефективно, поставивши від 7 до 10 балів. Така ж кількість респондентів дали середні оцінки від 4 до 6 балів. У коментарях до своїх оцінок, деякі респонденти з цієї групи зазначили, що вимоги локалізації, згідно з Законом, не стосуються товарів їхніх іноземних конкурентів з країн, що приєдналися до Угоди СОТ про публічні закупівлі (зокрема, країн ЄС). Беручи до уваги характер міжнародної конкуренції на ринку, де діють ці респонденти, такий виняток із Закону повністю нівелює ідею локалізації у їхній галузі. Третина опитаних поставили негативні оцінки від 1 до 3 балів. До них належать ті з них, чий доступ до публічних закупівель був обмежений вимогами Закону, та ті, хто не впевнений, чи зможе й надалі підтримувати належний ступінь локалізації в умовах воєнного стану.



19,1% респондентів (переважно ті, чия продукція не підпала під дію Закону) не поставили жодної оцінки з приводу ефективності імплементації локалізації в публічних закупівлях.

Процедуру публічних закупівель товарів з локалізацією позитивно оцінили 33,3% респондентів, поставивши їй відповідно від 7 до 10 балів. Ще 14,3% дали середні бали (від 4 до 6), вказавши певні недоліки процедури, зокрема:

- при проведенні закупівель відсутній механізм підтвердження локалізації без наявності товару в Реєстрі, а після потрапляння товару в Реєстр при

подачі тендерної документації замовниками все одно вимагаються додаткові документи, що підтверджують ступінь локалізації;

- через розмитість та нечіткість класифікації товарів, що застосовується в публічних закупівлях, замовники можуть свідомо або несвідомо оголошувати закупівлі товарів, до яких повинна застосовуватися локалізація, як таких, що не підпадають під дію Закону, а механізм оскарження результатів таких закупівель через антимонопольний комітет не працює.

Негативно оцінили процедуру публічних закупівель товарів з локалізацією 23,8% респондентів, здебільшого надавши короткі коментарі про її надмірну складність. 28,6% респондентів не відповіли на це питання, переважно у зв'язку із браком досвіду участі в таких закупівлях.

Респондентам також було запропоновано висловити свою думку з приводу наявності у відкритому доступі інформації про плани закупівель товарів, на які розповсюджуються вимоги локалізації. 42,9% респондентів відповіли, що мають адекватний та своєчасний доступ до інформації про плани закупівель. Водночас 33,3% заявили про недостатньо ефективне публічне поширення інформації щодо планів закупівель. Зокрема, вказували на оприлюднення планів безпосередньо перед оголошенням закупівлі, що позбавляє можливості попередньо планувати виробництво. Також респондентами вказувалося, що плани закупівель необхідно розробляти на більш тривалий термін ніж один календарний рік, а також, що при оприлюдненні плану і оголошенні закупівель товарів з локалізацією їх необхідно маркувати відповідною позначкою.

Висловлюючи свою точку зору з приводу того, чи дотримуються в Україні у цілому Закону про локалізацію в публічних закупівлях, лише 9,5% респондентів дали ствердну відповідь. Водночас 61,9% висловили скептичне ставлення щодо того, що вимоги Закону дотримуються на практиці. При цьому, відповідаючи на наступні питання про те, чи відомі респондентам конкретні факти недотримання вимог локалізації та порушення в Реєстрі, ствердну відповідь дали лише 28,6% і 14,2% відповідно. Таким чином, у підприємницьких колах передусім складається враження, що існують значні проблеми з дотриманням вимог Закону, навіть якщо самі респонденти з фактами його порушення безпосередньо не зіштовхувались.

Насамкінець респондентам було запропоновано дати свої рекомендації щодо удосконалення політики локалізації в публічних закупівлях України. Надійшли наступні пропозиції:

- надати можливість корегувати вартість локалізованого товару в Реєстрі хоча б 2 рази на рік. Встановити максимальну частку/рівень додаткових витрат у собівартості виготовлення товару;
- включити в перелік тендерної документації при закупівлях товарів з локалізацією документи, які підтверджують, що учасник тендеру є виробником відповідної продукції, а також посилити технічний контроль при сертифікації виробника кінцевого продукту;
- виключити абзац 2 підпункту 4 пункту 61 Розділу X Прикінцеві положення Закону України №922-VIII «Про публічні закупівлі» з текстом: «Цей пункт не застосовується до закупівель, які підпадають під дію положень Закону України "Про приєднання України до Угоди про державні закупівлі»;

- при оголошенні закупівель на трактори з навісним обладнанням ступінь локалізації на елементи навісного обладнання розглядати окремо від ступеню локалізації для тракторів;
- вилучити вимогу надання калькуляції на товар для публікації на Прозоро після укладення договору. Для підтвердження відповідності ступеня локалізації достатньо гарантії виробника і його наявності в Реєстрі;
- привести до єдиного тлумачення вимоги до виробників щодо внесення товару у Реєстр, посилити моніторинг і контроль за недопущенням потрапляння у Реєстр суб'єктів господарювання, які не є виробниками та/або не виробляють чи не постачають товари з необхідним ступенем локалізації.

Поряд з цим від респондентів надходили пропозиції щодо запровадження додаткових заходів державної підтримки задля посилення ефекту від локалізації. Найбільш поширеними пропозиціями стали спрощення доступу до пільгового короткострокового (зокрема, на закупівлю сировини, матеріалів для виробництва товарів/послуг з локалізацією) і довгострокового кредитування (на модернізацію виробництва), зменшення податкового навантаження на локалізовану продукцію, зменшення ПДВ і мит на імпортне обладнання для виготовлення локалізованих товарів, пільгові ставки податку на прибуток при будівництві та реконструкції виробничих потужностей.

Від одного респондента надійшла пропозиція призупинити дію Закону до завершення воєнного стану, аргументована тим, що станом на сьогодні для ряду суб'єктів господарювання виконати його положення неможливо.

Всього пропозиції з удосконалення Закону та механізмів його імплементації надійшли від 71,4% респондентів. Ще 4,8% респондентів зазначили, що, на їхню думку, локалізація запрацювала ефективно і жодних додаткових заходів вживати не потрібно. Решта 23,8% респондентів не залишили своїх пропозицій і запитів з приводу усунення недоліків функціонування та подальшого удосконалення у сфері локалізації в публічних закупівлях.

2.3. Огляд відповідей підприємств та організацій – замовників товарів у рамках публічних закупівель

Серед вказаної групи респондентів 63,4% вказали, що оголошували тендери на закупівлю товарів, на які розповсюджуються вимоги локалізації. Відповідно, решта 36,5% таких тендерів досі не оголошували⁴.

Серед тих респондентів, хто оголошував тендери на закупівлю товарів з локалізацією, 76,9% вказали, що у структурі їх публічних закупівель відповідна продукція складає 0,16–10%. Для 7,7% цих респондентів частка відповідних тендерів у структурі публічних закупівель перебуває в діапазоні 12–15%. Ще 3,8% респондентів вказали, що тендери на локалізовані товари складають понад 15% у структурі їх закупівель. Решта 11,6% зазначили, що тендери на закупівлі відповідної продукції оголошуються ними епізодично, та не надали кількісних показників під час опитування.

⁴ З числа тих респондентів, які не оголошували тендери на закупівлю товарів, щодо яких встановлені вимоги локалізації, 6,6% зазначили, що здійснювали закупівлі відповідної продукції у вартісних обсягах до 200 тис. грн. Згідно чинного законодавства про публічні закупівлі в Україні, тендери оголошуються лише для закупівель, вартість яких перевищує встановлений поріг у 200 тис. грн.

Більшість респондентів з числа тих, хто оголошував тендери на закупівлю товарів з локалізацією, зазначили, що ці тендери відбуваються успішно, за їхніми результатами укладаються договори на постачання відповідних товарів, які далі успішно виконуються. Частка таких респондентів сягнула 88,5%. Решта 11,5% зазначили, що мали досвід зриву укладання договорів і невиконання укладених договорів на постачання товарів, щодо яких поширюються вимоги локалізації. Серед причин невдач ці респонденти зазначили несвоєчасне постачання товару, зміни у вимогах до надання тендерної документації та відсутність у потенційних постачальників можливості документально підтвердити ступінь локалізації своїх товарів.

Серед тих респондентів, що оголошували тендери на закупівлі товарів, щодо яких встановлені вимоги локалізації, 7,7% зазначили, що скористалися винятком із Закону, що дозволяє закупівлю відповідних товарів без достатнього ступеня локалізації, якщо країною їхнього походження є одна з країн – учасників до угоди СОТ «Про публічні закупівлі». Лише один респондент зазначив, що здійснює закупівлі лише товарів, країнами походження яких є учасники угоди СОТ «Про публічні закупівлі». Для решти подібні закупівлі становили незначну частку. Це вказує на те, що використання вказаного винятку не набуло значного поширення і не створює перешкод для втілення ідеї і цілей локалізації. Хоча для більш чітких й остаточних висновків з цього питання необхідний ретельний збір та аналіз відповідних статистичних даних.

З числа тих респондентів, які здійснювали закупівлі товарів з локалізацією, на запитання «на вашу думку, частка імпортованих товарів у тендерах на закупівлю товарів з локалізацією зменшилась чи зросла?» 30,8% зазначили, що зменшилась. 23,1% респондентів вважають, що навпаки зросла. 15,4% переконані, що наразі жодних принципових зрушень у співвідношенні між імпортованими і вітчизняними товарами у цій сфері не відбулося. Решта 30,7% вказали, що їм важко відповісти на це питання.



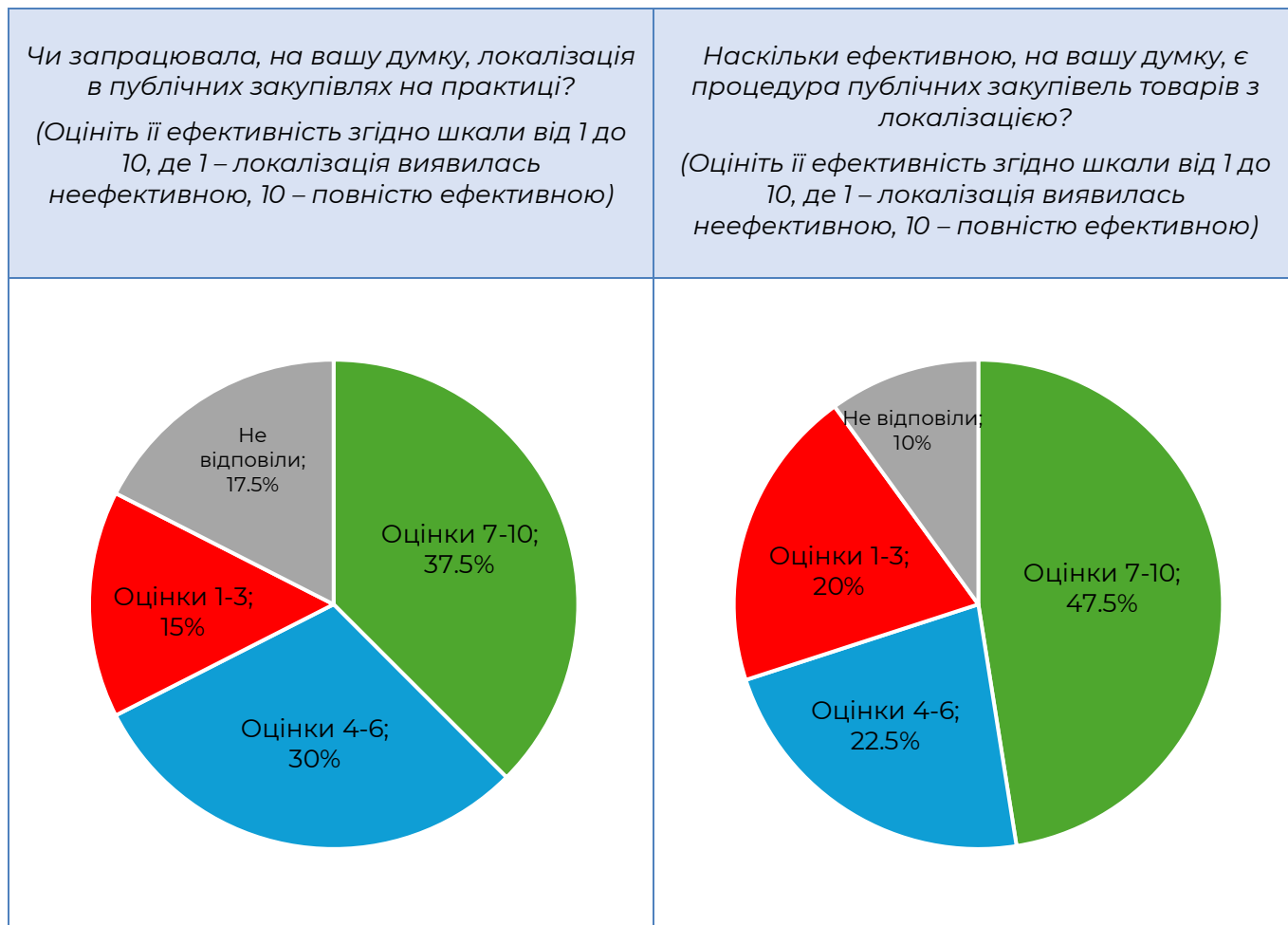
Водночас тільки 19,2% респондентів зазначили, що вони почали закупляти більше української продукції з числа тих товарів, до яких застосовуються вимоги локалізації. У коментарях до цієї відповіді деякі респонденти вказали, що поряд із запровадженням вимог локалізації мотивація надавати дедалі більшу перевагу продукції внутрішніх виробників зумовлювалася:

- одержанням можливостей якісного обслуговування і ремонту;
- оптимальним співвідношенням «ціна–якість» і зростаючим рівнем довіри до вітчизняного виробника;
- бажанням підтримати розвиток і модернізацію вітчизняної промисловості.

Решта 80,8% респондентів зазначили, що їхні обсяги закупівель вітчизняних товарів, щодо яких запроваджено вимоги локалізації, не збільшилися після того, як набув чинності Закон. Вони переважно скаржаться на брак пропозиції з боку вітчизняних виробників, вважають недоцільним переносити виробництво певної техніки (зокрема, бульдозерів і вантажних транспортних засобів) з-за кордону до України, наголошують на більшій орієнтованості закуповувати імпортні товари або на індивідуальності при виборі між іноземною та вітчизняною продукцією в публічних закупівлях. Один з респондентів зазначив, що їхня організація надалі закуповує імпортні транспортні засоби, враховуючи вартість послуг дилера як складову локалізації виробництва. Окремі респонденти з цієї групи зазначили, що досі просто не мали потреби у нових закупівлях товарів, що підпадають під локалізацію.

Для узагальнення думки організацій-замовників у публічних закупівлях їм було запропоновано оцінити за шкалою 1–10, чи запрацювала в цілому, на їхню думку, локалізація в публічних закупівлях, а також наскільки ефективною є сама процедура публічних закупівель товарів з локалізацією.

В цілому закупівельники схильні більш оптимістично оцінювати результати імплементації Закону, ніж постачальники. Так, 37,5% респондентів-замовників товарів у публічних закупівлях оцінили ефективність запровадження локалізації від 7 до 10 балів. У коментарях до своєї оцінки ними було зазначено зокрема, що локалізація в публічних закупівлях на практиці запрацювала, вона дає реальний поштовх для досягнення задекларованих цілей розвитку промисловості. Близько 30% респондентів дали середні оцінки від 4 до 6 балів, пояснюючи проблеми з фактичною імплементацією локалізації малим відсотком вітчизняних виробників на ринку, складнощами воєнного стану, а також наявними лазівками, які дають можливість штучно завищувати рівень локалізації.



Зокрема, один з респондентів зазначив, що, з його досвіду, найбільшу частину відсотків локалізації зазвичай становлять:

- витрати на збут (позавиробничі витрати), що включають витрати на пакувальні матеріали, транспортування продукції за умовами договору, витрати на маркетинг і рекламу, на оплату праці і комісійні продавцям, торговим агентам, працівникам відділу збуту, на амортизацію, ремонт і утримання основних фондів та інших матеріальних необоротних активів, які використовуються для забезпечення збуту продукції;
- витрати на утримання складів готової продукції;

Як наслідок, при калькуляції собівартості продукції витрати на сировину, основні і допоміжні матеріали, комплектуючі та напівфабрикати, а також транспортно-заготівельні витрати мають дуже незначний рівень, що в свою чергу не в повному обсязі надає реальний поштовх для досягнення задекларованих у Законі цілей розвитку промисловості.

Близько 15% респондентів поставили найнижчі бали (від 1 до 3), оцінюючи, наскільки ефективно запрацювала локалізація. Коментуючи свої низькі оцінки, респонденти вказували на наявність юридичних механізмів обходити вимоги локалізації, а також на те, що, на їхню думку, в умовах війни локалізація створює більше проблем ніж користі, тоді як для мирного часу це непогана ідея. Решта 17,5% респондентів не поставили своїх оцінок.

Оцінюючи ефективність самої процедури публічних закупівель, більшість респондентів поставили високі (47,5%) або середні (22,5%) бали. У коментарях до своїх оцінок ці респонденти описали процедуру продуману, доступну, зручну і

максимально зрозумілу для замовників. Серед побажань вказано на доцільність унормувати конкретний перелік документів, що повинен вимагатися замовником при оголошенні публічної закупівлі товару з локалізацією, а також внести у функціонал запиту цінової пропозиції (ЗЦП), перелік товарів з локалізацією для кращого вибору та орієнтування.

Водночас 20% респондентів негативно оцінили процедуру закупівель товарів з локалізацією. Характерно, що основною причиною низьких оцінок, виходячи з коментарів до відповідей, замовники вказували значний бюрократичний тягар для постачальників, що обмежує доступ потенційних учасників до тендерів і тим самим ускладнює своєчасне задоволення попиту на відповідні товари. Разом з цим надійшли скарги на бездіяльність уповноваженого органу у сфері публічних закупівель щодо інформаційно-консультативної підтримки учасників закупівель. Зокрема зазначено, що: «безоплатні консультації рекомендаційного характеру на інформаційному ресурсі [уповноваженого органу] мають типовий загальний характер, не містять чітких відповідей на проблемні питання для замовників та постачальників щодо реалізації підтвердження ступеня локалізації (яким чином підтверджується, формування переліку тощо). Відповіді уповноваженого органу містять виключно посилання на Закон чи Постанови КМУ, без рекомендацій щодо їх практичного застосування».

Відповідаючи на питання, наскільки ефективними є механізм визначення (підтвердження) ступеня локалізації товарів та порядок ведення Реєстру товарів з підтвердженим ступенем локалізації, більшість респондентів високо оцінили ефективність як механізму визначення ступеня локалізації (57,7%), так і ведення Реєстру товарів (76,9%). Окремі респонденти зауважили, що вся відповідальність за достовірність розрахунків рівня локалізації покладається на виробника, тому для замовників особливих складнощів на цьому конкретному етапі не виникає. Хіба що перевірити, чи правильно здійснені розрахунки, на практиці неможливо.

Лише 7,7% респондентів охарактеризували механізм визначення ступеня локалізації як неефективний, не надавши пояснень. Решта 34,6% зазначили, що їм важко відповісти. Що стосується Реєстру, то лише один респондент зазначив, що ведення такого Реєстру недоцільне; ще один респондент поскаржився, що цей Реєстр є складний і заплутаний. Окремими респондентами також зазначалося, що Реєстр неповний, тому що містить не всіх виробників з підтвердженим ступенем локалізації⁵. Лише один респондент дав ствердну відповідь на питання, чи відомі йому факти наявності в Реєстрі тих товарів, які насправді не містять необхідного ступеня локалізації.

Відповідаючи на питання, чи дотримуються, на їхню думку, постачальники вимог щодо локалізації в публічних закупівлях, 57,5% респондентів відповіли ствердно. 15% респондентів-замовників вважають, що постачальники цих вимог у цілому не дотримуються і постійно намагаються їх обійти. Решта 27,5% не дали відповіді на це питання.

Відповідаючи на питання, чи володіють потенційні постачальники товарів, для яких встановлені вимоги локалізації, інформацією щодо орієнтовних потреб організації у відповідних товарах, лише 20,0% респондентів заявили, що надають і розповсюджують таку інформацію або перебувають у процесі підготовки планів

⁵ 36,6% респондентів з числа тих, хто оголошував тендери на закупівлі товарів з локалізацією, вказали на недостатню кількість в Реєстрі постачальників з підтвердженим ступенем локалізації, що створює складнощі для проведення закупівель. Для прикладу один із респондентів прокоментував: «у 2022 році в системі Prozorro було 2 постачальники генераторів, у яких був відсутній товар в період ажіотажу».

закупівель на рік. 52,5% респондентів дали негативну відповідь, зазначивши, що або не мають такої можливості, або не вбачають у цьому особливої необхідності. Решта 27,5% не дали відповіді або вказали, що їм важко відповісти.

Насамкінець респондентам було запропоновано дати свої рекомендації щодо удосконалення практики публічних закупівель в частині локалізації. Надійшли такі пропозиції:

- здійснити у класифікації товарів розподіл техніки, машин та обладнання на нові та вживані, залишивши вимоги локалізації лише для нової продукції та надавши можливість закуповувати вживану техніку без локалізації;
- зосередити всі вимоги щодо процедурних аспектів закупівель товарів з локалізацією у профільному Законі (зокрема, вимоги до технічної документації з Постанови КМУ №861);
- запровадити для потенційних постачальників перевірку товарів, для яких встановлено вимоги локалізації, на відповідність стандартам якості ДСТУ;
- дати можливість замовникам за відсутності вітчизняних постачальників товарів з локалізацією здійснювати закупівлю імпортного товару без локалізації прямим договором;
- прибрати вимоги щодо локалізації товарів, які надаються у складі послуг;
- знизити поріг вартості предмета закупівлі, при досягненні і перевищенні якого застосовуються вимоги локалізації, з 200 тис. до 50 тис. грн;
- додати окреме поле у системі електронних закупівель «Prozorro» для закупівель товарів з локалізацією з прямим посиланням на сайт Реєстру товарів з підтвердженим ступенем локалізації. А також зробити сповіщення замовника, якщо він у «Prozorro» вибирає для оголошення закупівлі код товару, щодо якого встановлені вимоги локалізації;
- забезпечити замовникам можливість перевіряти надані постачальниками документи про рівень локалізації;
- забезпечити якісну службу підтримки учасників тендерів при закупівлях товарів з локалізацією для роз'яснення конкретних процедурних питань, а також розробити навчальні тренінги для замовників і постачальників;
- максимально спростити процедуру, залишивши наявність постачальника у Реєстрі товарів з підтвердженим ступенем локалізації як єдину необхідну умову для участі у тендері на закупівлю відповідних товарів без необхідності подавати додаткову документацію про підтвердження ступеня локалізації;
- залучати замовників (тих, які є головними розпорядниками бюджетних коштів, ЦОВВ і ін.) до формування механізмів підтвердження ступеня локалізації виробництва товарів, що є предметом закупівлі;
- посилити контроль Уповноваженого органу із забезпечення формування та реалізації державної політики у сфері публічних закупівель. Оскільки, станом на сьогодні, діяльність цього органу є поверховою та має суперечності (різні тлумачення, практики, механізми тощо) у спільноті закупівельників.

2.4. Огляд відповідей від держорганів контролю і нагляду в публічних закупівлях

2.4.1. Державна аудиторська служба України

Державна аудиторська служба як центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері державного фінансового контролю, здійснює моніторинг процедур і фінансовий контроль сфери публічних закупівель, у тому товарів, щодо яких встановлені вимоги локалізації.

У відповідь на запит надати інформацію про наявні перешкоди в реалізації органом влади своїх контролюючих функцій щодо публічних закупівель товарів з локалізацією, представники ДАСУ зазначили, що: «основною перешкодою є невизначеність чітких вимог до замовників щодо обов'язкового зазначення в тендерній документації підтвердження ступеня локалізації виробництва товару». Як наслідок, орган державного фінансового контролю не може надати правову оцінку діям замовника як порушенню вимог законодавства, адже неможливо виявити ознаки невідповідності тендерної пропозиції учасника та/або переможця процедури закупівлі вимогам локалізації, якщо замовник ці вимоги не визначає.

Ігнорування замовниками в тендерних документаціях вимог щодо надання учасниками документального підтвердження ступеня локалізації товарів, які пропонуються для постачання, є основним предметом скарг, що надходять до ДАСУ щодо публічних закупівель товарів з локалізацією. Представники ДАСУ наголошують, що правові та економічні засади здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для забезпечення потреб держави, територіальних громад та об'єднаних територіальних громад установлює ЗУ «Про публічні закупівлі» та Особливості здійснення публічних закупівель товарів, робіт і послуг для замовників, передбачених ЗУ «Про публічні закупівлі», на період дії правового режиму воєнного стану в Україні, затверджені постановою КМУ від 12.10.2022 № 1178 (далі – Особливості № 1178).

Згідно із пунктом 28 Особливостей № 1178 тендерна документація формується замовником відповідно до вимог статті 22 Закону з урахуванням цих особливостей. При цьому, ані вимоги статті 22 Закону, ані вимоги пункту 28 Особливостей не передбачають обов'язку для замовника зазначати у тендерній документації інформацію щодо способу підтвердження учасником у складі своєї тендерної пропозиції ступеня локалізації виробництва у відповідності до норм Порядку № 861. Отже, ДАСУ та її міжрегіональні територіальні органи під час проведення моніторингу і виявлення ознак невідповідності тендерної пропозиції учасника/переможця процедури закупівлі вимогам локалізації позбавлені змоги надавати правову оцінку діям замовника як порушенню вимог законодавства.

Замовники ж на власний розсуд визначають необхідність підтвердження ступеня локалізації учасником у складі тендерної пропозиції чи самостійно перевіряють підтвердження ступеня локалізації товару, що є предметом закупівлі на офіційному веб-сайті повноваженого органу. Фактично, бездіяльність окремих замовників у цій сфері може свідчити про свідоме ухилення від визначеного законодавством механізму стимулювання вітчизняних виробників та підтримки економічного розвитку країни в умовах воєнного стану. Наслідком зазначеного може стати недоотримання бюджетом відповідних податкових надходжень.

З метою упорядкування механізму дотримання замовниками відповідних вимог законодавства у публічних закупівлях локалізованих товарів, респонденти з ДАСУ запропонували шляхом внесення змін до пунктів 28, 44 Особливостей № 1178 урегулювати питання щодо обов'язкового зазначення вимог тендерної документації замовників про документальне підтвердження учасником у складі своєї тендерної пропозиції ступеня локалізації виробництва у відповідності до норм Порядку № 861 і відхилення пропозицій у разі ненадання таких документів.

Водночас в ДАСУ заявили, що, на їхню думку, існуючого розподілу щодо моніторингу та/або оскарження публічних закупівель товарів, що підлягають локалізації, достатньо; перелік контролюючих органів розширення не потребує.

Представники ДАСУ також підтвердили в опитуванні, що відповідальність за порушення законодавства у сфері публічних закупівель товарів з локалізацією, зокрема за включення товарів без локалізації до Реєстру, на законодавчому рівні в Україні досі не врегульована. Водночас, у разі внесення запропонованих ДАСУ змін до пунктів 28, 44 Особливостей № 1178, буде врегульовано питання відповідальності учасників закупівель – замовники будуть зобов'язані відхиляти тендерні пропозиції учасників, які не надали документальне підтвердження достатнього ступеня локалізації виробництва товару, що пропонується до постачання. Адже нормами частини третьої статті 164-14 Кодексу України про адміністративну відповідальність передбачено адміністративну відповідальність за невідхилення тендерних пропозицій, які підлягали відхиленню відповідно до Закону.

2.4.2. Антимонопольний комітет України

Антимонопольний комітет України (АМКУ) виступає органом оскарження процедур публічних закупівель. Даючи відповідь на питання про перешкоди, з якими зіштовхується АМКУ, при реалізації своїх повноважень у сфері публічних закупівель товарів з локалізацією, у відомстві зазначили:

- невідповідність інформації щодо локалізації, яка міститься на веб-порталі Уповноваженого органу, інформації, яку наводять учасники торгів у складі своїх тендерних пропозицій;
- практична неможливість перевірки інформації, яку декларують на сайті Уповноваженого органу суб'єкти господарювання, в частині підтвердження рівня локалізації виробництва товару на етапі розгляду скарг.

Поряд з цим зазначили, що невідповідність інформації щодо локалізації виробництва товару, що є предметом закупівлі, інформації, яку подають учасники у складі тендерних пропозицій, є основною причиною скарг, які надходять до АМКУ з питань публічних закупівель товарів з локалізацією.

Оцінюючи, чи запрацювала локалізація в публічних закупівлях на практиці, представники АМКУ поставили 4 бали з 10. Основними причинами такої низької оцінки вказані:

- відсутність належного контролю за декларуванням інформації щодо локалізації виробництва;
- формальний характер декларування ступеня локалізації виробництва, що не підтверджується об'єктивними даними. Це може призводити і призводить до зазначення фіктивної інформації щодо локалізації (що,

зокрема, з'ясовується під час розгляду скарг);

- в результаті не досягається основна мета локалізації – не забезпечується стимулювання розвитку промисловості і підприємництва, збереження існуючих та створення нових робочих місць, а також залучення інвестицій.

Існуючий розподіл повноважень щодо моніторингу й оскарження публічних закупівель товарів з локалізацією в АМКУ вважають достатнім, тому що він визначений Законом України «Про публічні закупівлі» та стосується не лише локалізації, а й інших питань.

Сама процедура закупівель товарів з локалізацією, на думку представників АМКУ, також є достатньо зручною та доступною для користувачів, оскільки передбачає можливість відстеження інформації щодо локалізації виробництва, зокрема, на веб-порталі Уповноваженого органу.

Разом з тим в АМКУ наголошують, що потребує удосконалення система контролю за підтвердженням суб'єктами господарювання рівня локалізації. Для цього представниками цього відомства запропоновано долучити органи Митної служби, за допомогою яких доцільно було б контролювати ступінь локалізації через стан складових товару (ступінь готовності товару та реальної локалізації його виробництва в Україні), а також Уповноважений орган (Мінекономіки) за умови посилення повноважень цього органу, які дозволили б здійснювати дієвий контроль за дотриманням декларантами вимог локалізації. Доцільно запровадити жорсткий контроль за відповідністю інформації щодо локалізації на порталі Уповноваженого органу справжнім виробничим потужностям, контроль за якими має проводитись на виробництві з підтвердженням реального працевлаштування співробітників та виконання їх функцій на такому виробництві.

З приводу відповідальності в АМКУ наголосили, що передбачена тільки персональну відповідальність за включення товарів без локалізації до Реєстру, а також адміністративну за порушення процедури публічних закупівель товарів з локалізацією. Однак у разі виявлення в діях постачальників підробки документів про ступінь локалізації і пов'язаних з цим порушень митного та/або податкового законодавства, їх можна притягувати до кримінальної відповідальності.

2.4.3. Рахункова палата України

Рахункова палата від імені Верховної Ради України здійснює контроль за надходженням коштів до держбюджету України та їх використанням шляхом провадження заходів державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту), зокрема проводить щорічний аналіз звіту Мінекономіки щодо функціонування системи публічних закупівель. Зокрема, частиною другою статті 13 Закону України від 02 липня 2015 року № 576-VIII "Про Рахункову палату" встановлено, що державний зовнішній фінансовий контроль (аудит) здійснення закупівель за рахунок коштів державного бюджету проводиться Рахунковою палатою стосовно всіх стадій закупівель і включає перевірку та аналіз законності й ефективності здійснення закупівель, дотримання передбачених процедур, оцінку своєчасності отримання товарів, послуг та проведення робіт, а також аналіз стану прозорості та додержання встановлених принципів здійснення закупівель.

Відповідаючи на питання про наявні перешкоди в реалізації контролюючих функцій щодо публічних закупівель товарів з локалізацією, у Рахунковій палаті

заявили, що з подібними перешкодами не зіштовхувалися. Існуючий розподіл повноважень щодо моніторингу та оскарження публічних закупівель товарів, які підлягають локалізації, на думку представників Рахункової палати, є достатнім, що не виключає доцільності (необхідності) удосконалення законодавчих норм та підзаконних нормативно-правових актів.

Враховуючи те, що запровадження вимог щодо закупівель локалізованих товарів знаходиться лише на другому році десятирічного строку реалізації і ще не досягнуто запланованих показників (зокрема, зростання ступеня локалізації з 10% до 40%), ефективність практичного впровадження локалізації, на думку представників Рахункової палати, наразі не перевищує 3 бали за запропонованою десятибальною шкалою. Так само на 3 бали оцінено й ефективність процедурних аспектів публічних закупівель у цій сфері, оскільки вони потребують тривалого моніторингу й оперативного корегування.

Оцінюючи наявні масштаби імплементації механізму локалізації в публічні закупівлі, Рахункова палата надала статистичні дані. Результати відстеження виконання рекомендацій Рахункової палати вказують, що у 2022 р. (починаючи з 14.07.2022 р.) укладено договорів про закупівлю локалізованих товарів на понад 9,5 млрд грн, а у I півріччі 2023 року – понад 10 млрд гривень. При цьому у I півріччі 2023 року замовниками придбано 67 найменувань локалізованих товарів, основними з яких були:

- дизель-генераторні установки (19,6%);
- установки з двигуном із іскровим запалюванням (12,0%);
- трансформатори (11,1%);
- трансформатори з рідинним діелектриком (10,9%);
- трансформатори напруги (7,7%);
- вимірювальні трансформатори (7,2%);
- трансформатори живлення (6,6%);
- електричні конденсатори (3,5%);
- конденсатори постійної ємності (2,5%);
- автомобілі швидкої допомоги (1,6%);
- автотранспортні засоби для перевезення 10 і більше осіб (1,3%);
- міські та туристичні автобуси (1,2%);
- громадські автобуси (1,1%);
- низькопідлогові автобуси (1,0%);
- інше (12,8%).

Результати відстеження Рахункової палати вказують, що частка скасованих закупівель локалізованих товарів у загальній кількості таких закупівель сягає 8%.

Відповідаючи на питання щодо пропозицій з удосконалення механізму локалізації в публічних закупівлях, представники Рахункової палати зазначили:

- можливим напрямом поліпшення законодавства з публічних закупівель у

контексті локалізації може стати розробка та впровадження більш ефективних механізмів громадського контролю, які забезпечують дотримання встановлених вимог до локалізації;

- вбачається за доцільне посилення адміністративної відповідальності за неврахування локалізації виробництва при формуванні тендерної документації та придбанні товарів.

Необхідно розробити і затвердити методику комплексного економічного аналізу ефективності системи публічних закупівель, яка могла б у тому числі сприяти аналізу ефективності процедури публічних закупівель товарів, щодо яких встановлено вимоги локалізації.

РОЗДІЛ 3. ВИСНОВКИ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ УЗАГАЛЬНЕННЯ ВІДПОВІДЕЙ УЧАСНИКІВ ОПИТУВАННЯ

Переважає більшість опитаних респондентів у цілому позитивно сприйняли запровадження вимог щодо локалізації виробництва певних груп промислових товарів у публічних закупівлях. З огляду на початковий етап імплементації цього механізму, поетапний характер його впровадження та складнощі воєнного стану, більшість респондентів наразі ще не відчули ефект від цього механізму, хоча ряд суб'єктів господарювання під час опитування зазначили, що мають плани щодо розширення та модернізації виробництва завдяки ухваленню Закону.

Втім, низка процедурних аспектів щодо проведення публічних закупівель товарів з локалізацією залишаються недостатньо опрацьованими, внаслідок чого в учасників закупівель зберігається простір для ігнорування положень Закону та недотримання вимог локалізації в публічних закупівлях. Це послаблює довіру підприємств до ідеї локалізації, гальмує її практичне впровадження, знижує ефективність цього механізму для бізнесу й економіки в цілому, створює перешкоди на шляху досягнення поставлених у Законі цілей локалізації.

Постає потреба оперативно усунути відповідні упущення в аналізованому Законі й пов'язаних з ним підзаконних нормативно-правових актах. Опитування дало можливість виявити наступні ключові недоліки у функціонуванні механізму локалізації в публічних закупівлях, що були зазначені у відповідях та скаргах більшості респондентів:

- можливість штучно збільшувати частку місцевої компоненти у кінцевій ціні товару шляхом маніпуляції з транспортно-логістичними, маркетинговими й адміністративними витратами у собівартості продукції, за рахунок чого навіть товар, що повністю вироблений за кордоном, іноді може формально відповідати вимогам локалізації (потребує вирішення шляхом внесення змін до Закону);
- нерегульованість питання відповідальності за внесення недостовірної інформації до Реєстру локалізованих товарів та відсутність в уповноваженого органу (Міністерство економіки) засобів достовірної перевірки і підтвердження заявленого виробниками ступеня локалізації, а також виявлення фактів внесення до реєстру товарів підприємствами, які

не є виробниками цих товарів (потребує вирішення на рівні підзаконних нормативно-правових актів – постанов КМУ);

- розмитість і нечіткість класифікації товарів і послуг, що застосовується в публічних закупівлях, що дають можливість замовникам свідомо або несвідомо оголошувати закупівлі товарів, до яких повинна застосовуватися локалізація, як таких, що не підпадають під дію Закону (потребує вирішення шляхом внесення змін до Закону).

Опитування дозволило виявити запит підприємців на розширення переліку товарів, що мають підлягати вимогам локалізації в публічних закупівлях. Такий запит надійшов, зокрема, від виробників ліфтів, дизельних насосних станцій, екскаваторів-навантажувачів, виробів з металів (драбин, стрем'янок, риштування та ін.), продукції легкої промисловості, електричних кабелів, проводів та шнурів, оптоволоконних і радіочастотних кабелів (потребує вирішення шляхом внесення змін до Закону).

Деякі респонденти-постачальники висловили застереження, що в умовах зменшення кількості вітчизняних контрагентів, які постачають їм сировину й обладнання, ступінь їхньої локалізації може скоротитися або не збільшитися достатньою мірою, щоб досягти встановленого в Законі рівня у 40% до 2028 р. Це зумовлює потребу в детальному аналізі галузевої специфіки локалізації та визначенні перспектив диференціації ступеня локалізації в публічних закупівлях залежно від неї. (потребує подальших консультацій з виробниками локалізованих товарів з подальшою перспективою внесення змін до Закону).

РОЗДІЛ 4. РЕКОМЕНДАЦІЇ КОМІТЕТУ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПИТАНЬ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

У Комітеті Верховної Ради України з питань економічного розвитку 07 червня 2024 року за сприяння та підтримки Вестмінстерській фундації за демократію і Програми USAID "РАДА: наступне покоління" відбулися слухання на тему "Постзаконодавчий контроль у сфері дотримання вимог наявності місцевої складової (локалізації) в публічних закупівлях" (далі – слухання).

У заході взяли участь народні депутати України, представники Міністерства економіки України, Антимонопольного комітету України, Державної аудиторської служби України, Федерації роботодавців України, національних галузевих асоціацій виробників, а також експерти з питань промислової політики та публічних закупівель.

На слуханнях у Комітеті були презентована та заслухана інформація:

- заступника Голови Комітету з питань економічного розвитку **Кисилевського Д.Д.** щодо практичного застосування та виконання законодавства у сфері публічних закупівель із дотримання вимог щодо ступеня локалізації (далі – закупівлі з локалізацією), зокрема випадків маніпулювання та недотримання норм Закону "Про внесення змін до Закону України "Про публічні закупівлі" щодо створення передумов для сталого розвитку та модернізації вітчизняної промисловості"; недоліків

Закону, відсутності достатніх повноважень Державної аудиторської служби України і Антимонопольного комітету України в питаннях розгляду скарг і порушень закупівель із дотримання вимог локалізації, необхідності розширення переліку товарів, що є предметом закупівлі, з підтвердженням ступенем локалізації виробництва (далі – товари з локалізацією) та запровадження в Україні "Державного реєстру виробників товарів", в якому містилася також інформація про виробників товарів для закупівель із дотримання вимог локалізації; вдосконалення електронної системи публічних закупівель та встановлення відповідної відповідальності за порушення таких закупівель;

- експерта Вестмінстерської фундації за демократію **Іванова Є.І.** – "Узагальнення результатів дослідження оцінки ефективності застосування положень Закону України "Про внесення змін до Закону України "Про публічні закупівлі" щодо створення передумов для сталого розвитку та модернізації вітчизняної промисловості" за підтримки Вестмінстерської фундації за демократію та Програми USAID "РАДА: наступне покоління".

За результатами обговорення результатів дослідження і виявлених проблем з імплементацією Закону та досягненням поставлених у ньому цілей, а також з метою визначення шляхів вирішення окреслених проблем та реформування цієї сфери учасники слухань рекомендували:

1. Комітету з питань економічного розвитку:

1.1. розробити проект Закону України про внесення змін до Закону України "Про публічні закупівлі" та інших законодавчих актів України щодо удосконалення механізмів здійснення у сфері публічних закупівель із дотримання вимог щодо ступеня локалізації та посилення відповідальності, у разі їх не виконання з наступним внесенням їх на розгляд Верховної Ради України членами комітету за його рішенням, передбачивши в ньому:

- інтеграцію вимог дотримання закупівель з локалізації під час здійснення усіх етапів закупівлі: оголошення закупівель; тендерна документація; порядок подання тендерних пропозицій; розгляд та оцінка тендерних пропозицій; підстави відмови в участі; відхилення пропозицій; нікчемність договору про закупівлю інформування; відповідальність уповноважених осіб; моніторинг; контроль, тощо.
- надання Державній казначейській службі України права блокувати оплати у договорах про закупівлю з локалізацією при наявності висновків ДАСУ щодо порушення вимог законодавства з дотримання локалізації;
- розширення випадків визнання нікчемності договору про закупівлю у разі недотримання вимог локалізації;
- посилення повноважень ДАСУ у рамках моніторингу закупівлі, зокрема надання права на початок моніторингу закупівлі, якщо вона пройшла без дотримання вимог локалізації; якщо ступень локалізації не відповідає вимогам законодавства; права доступу до Переліку, включно з первинним пакетом документів та видання висновку щодо виключення товару із Переліку;
- посилення ролі Міністерства економіки України у контролі за відповідністю фактичного ступеня локалізації заявленому у Переліку передбачивши, що

у разі невідповідності ступеня локалізації або якщо товар внесений безпосередньо не виробником товару, Мінекономіки отримує право виключати такий товар з Переліку;

- запровадження вимоги публічних закупівель товарів з локалізацію виключно з Переліку на рівні Закону;
- удосконалення визначення "ступінь локалізації виробництва" та відповідної формули його обчислення з метою унеможливлення учасниками публічних закупівель недотримання Закону щодо вимог локалізації виробництва, зокрема зміни у формулі "загальної собівартості" на "виробничу собівартість" для усунення маніпулювання з збільшенням собівартості за рахунок маркетингових та інших витрат, що фактично дозволяє представляти у Переліку імпорتنі товари, як такі, що мають відповідний ступінь локалізації;
- розширення переліку товарів, що є предметом закупівлі, з підтвердженням ступенем локалізації виробництва;
- уточнення положень щодо виключення вимог дотримання локалізації на товари, які вироблені у країнах членів ЄС;
- запровадження адміністративної відповідальності посадових осіб замовників та учасників закупівель за недотримання вимог щодо локалізації у сфері публічних закупівель;

1.2. створити на базі Комітету робочу групу з питань забезпечення оперативного опрацювання питань публічних закупівель із локалізацією за участі посадових та службових осіб державних органів та органів місцевого самоврядування, представницького органу роботодавців на національному рівні, галузевих асоціацій виробників, а також окремих спеціалістів з питань промислової політики та публічних закупівель;

1.3. забезпечувати першочерговий розгляд та супровід під час розгляду на пленарних засіданнях Верховної Ради України законопроектів щодо публічних закупівель із локалізацією;

1.4. щороку на засіданнях Комітету розглядати інформацію Кабінету Міністрів України про стан виконання Закону;

1.5. в рамках реалізації контрольної функції Комітету та з метою аналізу практики застосування законодавства у сфері публічних закупівель з локалізацією періодично заслуховувати відповідні державних органів влади про стан публічних закупівель у зазначені сфері та виконання заходів, передбачених цими Рекомендаціями;

1.6. продовжити практику проведення публічних заходів з державними органами влади, замовниками і виробниками товарів, представницькими органами роботодавців на національному рівні, національними галузевими асоціаціями виробників, експертами з питань промислової політики та публічних закупівель та інших зацікавлених осіб з питань застосування законодавства у сфері публічних закупівель з локалізацією.

2. Кабінету Міністрів України вжити заходів щодо:

2.1. забезпечення на постійній основі виключення з Переліку товарів з підтвердженим ступенем локалізації виробництва товарів, внесених

безпосередньо не виробником виробниками товарів з локалізацією, а також товарів, що не мають відповідний ступінь локалізації;

2.2. вдосконалення електронної системи публічних закупівель в частині запровадження механізму відслідковування закупівель товарів з локалізацією в електронній системі публічних закупівель, формування щоквартальних звітів про зазначені закупівлі та щоквартальне інформування Комітету з питань економічного розвитку і оприлюднення інформації про обсяг і вартість таких закупівель, а також закупівлі, що відбулись з порушенням вимог дотримання ступеню локалізації;

2.3. запровадження практики аналізу імпортозалежності, що формується у сфері публічних закупівель, зокрема щоквартальне інформування Комітету з питань економічного розвитку і оприлюднення інформації про обсяги, вартість, структуру та географію публічних закупівель імпортованих товарів;

2.4. розроблення механізму і плану заходів скорочення імпорту в публічних закупівлях;

2.5. у питаннях надання субвенцій з державного бюджету місцевим бюджетам на закупівлю товарів передбачати врахування вимог щодо ступеня локалізації в установленому законодавством порядку;

2.6. продовження практики взаємодії з замовниками і товаровиробниками, щодо розширення переліку товарів, що мають закуповуватись із дотриманням вимог локалізації, зокрема визначення наявних потреб замовників; дослідження обсягів імпорту відповідних товарів; визначення українських виробників для забезпечення потреб замовників у сфері публічних закупівель;

2.7. інтенсифікації розробки та запуску "Державного реєстру виробників товарів";

2.8. забезпечення Міністерством економіки України досліджень щодо:

- визначення частки проникнення імпорту у публічні закупівлі (обсяг, вартість, структура, географія закупівлі іноземних товарів);
- визначення обсягу коштів, що повертаються до бюджетів усіх рівнів у вигляді податкових платежів у разі закупівлі товарів з локалізацією;

2.9. нормативно-правового затвердження методології визначення імпорту в публічних закупівлях;

3. Міністерству економіки України, як уповноваженому органу у сфері публічних закупівель:

3.1. посилити роботу з організації регулярної роз'яснювальної роботи з замовниками щодо застосування вимоги дотримання локалізації в публічних закупівлях та усунення виявлених порушень в зазначені сфері;

3.2. організувати інформаційно-консультативну підтримку учасників закупівель товарів з локалізацією щодо роз'яснення організаційних та процедурних аспектів проведення тендерів у цій сфері;

3.3. звітувати на окремих засіданнях Комітету Верховної Ради України з питань економічного розвитку про виконання заходів, зазначених у цих Рекомендаціях та інших заходів щодо вдосконалення публічних закупівель товарів з локалізацією;

3.4. надавати Комітету Верховної Ради України з питань економічного розвитку

пропозиції щодо внесення змін до законодавчих актів України з питань удосконалення механізмів у публічних закупівлях з локалізацією.

4. Антимонопольному комітету України, Міністерству економіки України, Рахунковій палаті, Державній аудиторській службі України, Державній казначейській службі України:

4.1. в місячний термін надати Комітету з питань економічного розвитку пропозиції, що впливають з Рекомендацій стосовно внесення змін до Закону України "Про публічні закупівлі" та інших законодавчих актів України щодо удосконалення механізмів здійснення у сфері публічних закупівель із дотримання вимог щодо ступеня локалізації та посилення відповідальності, у разі їх не виконання.

